

УДК 378.1:80

Ірина Литньова, викладач кафедри англійської мови з методиками викладання
в дошкільній та початковій освіті
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МОНІТОРИНГУ ФАХОВИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

У статті на основі вивчення і аналізу літератури з фаху висвітлюється роль та місце тестування як ефективного засобу моніторингу, фахових знань майбутніх учителів-філологів. В статті розглядаються різні види тестів, навчальних досягнень, етапів їх виконання, можливі недоліки а також основні показники-характеристики тесту.

Ключові слова: тестування, тестові завдання, моніторинг.

Літ. 4.

Ірина Литньова, преподаватель кафедры английского языка с методиками преподавания
в дошкольном и начальном образовании
Житомирского государственного университета имени Ивана Франко

ТЕСТИРОВАНИЕ КАК СПОСОБ МОНИТОРИНГА ЗНАНИЙ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ФИЛОЛОГОВ

В статье на основе изучения и анализа специальной литературы показана роль и место тестирования как эффективного способа мониторинга специальных знаний будущих учителей-филологов. В статье рассматриваются разные виды тестов, этапы их исполнения, возможные недостатки, а также основные показатели-характеристики тестов.

Ключевые слова: тестирование, тестовые задания, мониторинг.

Iryna Lytnyova, Lecturer of English with Methods
of Teaching at Preschool and Primary Education Department
Zhytomyr State University by I. Franko

TESTING AS A WAY OF MONITORING THE SPECIALIZED KNOWLEDGE OF THE FUTURE TEACHERS OF PHILOLOGY

The role and place of testing as an effective method of monitoring the special knowledge of the future teachers of philology are shown on the basis of study and analysis of the literature. The article considers different types of tests, the stages of their holding, the possible disadvantages, and their main characteristics.

Keywords: testing, test tasks, monitoring.

Постановка проблеми. Соціально-економічні процеси у сучасному суспільстві детермінують підвищення вимог до професіоналізму фахівців усіх спеціальностей, особливо зазначене стосується вчителів. Формування особистості вчителя – це складний процес його становлення, зумовлений поєднанням багатьох організаційних, соціально-педагогічних, психологічних і фізіологічних факторів. На сучасному етапі існує потреба підготовки вчителів, розвиток загальної і професійної культури яких відзначатиметься високим рівнем професійної компетентності. Такий вчитель зуміє повною мірою реалізувати поставлені перед ним завдання: підняти на новий рівень освіту і виховання молодого покоління, його підготовку до самостійного життя. З метою прийняття ефективних рішень щодо подальшого вдосконалення змісту освіти та форм її організації

та з метою підготовки висококваліфікованих вчителів державою поставлено завдання запровадити моніторинг реформування освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання моніторингу освітнього процесу є предметом дослідження багатьох українських вчених. Так дослідження Т. Лукиної, П. Семиволос, В. Сергієнко, З. Рябової присвячені моніторингу якості освіти в загальноосвітній школі, дослідження М. Загірняка – аналізу моніторингу в освіті як науково-практичного феномена, а також деяким питанням моніторингу успішності та ефективності навчальної роботи. Науковці Г. Єльнікова і П. Матвієнко досліджували моніторинг діяльності суб'єктів та об'єктів освітнього процесу, С. Подмазін розглядає загальні питання педагогічного моніторингу. О. Островерх розглядає педагогічний моніторинг

як засіб гуманізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах, який ґрунтується на безперервному науковому діагностико-прогностичному дослідженні діяльності учасників освітнього процесу, який в сучасній педагогічній науці визначається терміном “моніторинг”, гуманістичний характер якого полягає у тому, що всі його учасники є рівноправними партнерами у взаємодії: студент-студент, студент-викладач, студент-адміністрація, викладач-викладач, викладач-адміністрація. Вищевикладене свідчить про те, що у педагогічній теорії і практиці недостатньо досліджені питання, присвячені моніторингу фахових знань майбутніх учителів-філологів, і, зокрема, тестуванню, як одного із його засобів. Питання виміру знань є дуже актуальним. Найчастіше оцінювання і контроль навчальних досягнень студента здійснюється за кінцевим результатом. На жаль, не піддаються оцінці його діяльність, рівень розвитку в динаміці, вплив зовнішніх факторів на момент оцінювання. У зв'язку з цим успішність майбутніх учителів-філологів слід розглядати у двох аспектах: як процес просування від одного рівня навчального досягнення до іншого як результат досягнення певного стандарту. Проблема оцінювання пов'язана насамперед з тим, що контроль має бути об'єктивним і давати викладачу інформацію про результати навчального процесу. Але в практичній діяльності непоодинокими є факти, коли оцінка позбавлена такої об'єктивності. Отже, необхідний пошук засобів обліку і оцінювання знань майбутніх учителів-філологів зумовлює актуальність даної статті.

Метою статті є висвітлення питання використання тестування як одного з найефективніших засобів моніторингу фахових знань майбутніх учителів-філологів. Ми поділяємо точку зору тих вчених, які вважають, що сучасний філолог – науковець чи педагог – має поєднувати добре розвинені мовні й мовленнєві навички й уміння з глибокими фаховими науковими знаннями, достатньою теоретичною і практичною загально педагогічною компетентністю, методичною майстерністю, сформованими професійними якостями і широким загальнокультурним і професійним світоглядом [1, 2 – 10].

Виклад основного матеріалу. Ми вважаємо, що тестування є одним із важливих способів отримання педагогічної інформації. Порівняно з традиційними формами контролю знань, такими, як перевірочні та контрольні роботи, іспити тощо, воно являється більш ефективним.

Як відомо, тест (від англійського test – випробовування) – стандартизоване завдання, за

результатами якого роблять висновок про знання, вміння та навички того, кого випробовують. У сучасній теорії та практиці тестового контролю знань налічується понад 20 різновидів тестів: залежно від обраної мети, характеру та функції контролю, форми відповіді. У нашому випадку мова йде про тести успішності. Тест успішності (тест досягнень) – це серія стандартизованих завдань, які дають можливість об'єктивно виміряти обсяг і рівень засвоєння студентами конкретних знань, умінь, навичок. Розрізняють варіативно-орієнтовані і критеріально-орієнтовані тести.

Нормативно-орієнтовані тести успішності передбачають зіставлення індивідуального результату тестування окремого студента з результатами великої групи інших студентів. Тестовий показник може бути описаний як середній, вищий або нижчий за середній. Оцінка за виконання такого тесту практично нічого не говорить про засвоєння студентом конкретних знань. Можна одержати вищий бал за тестування і мати елементарні знання з навчального предмета. І навпаки, можна продемонструвати гарні знання й одержати середній бал лише через те, що інші впоралися з цим тестом краще.

Критеріально-орієнтовані тести призначені для перевірки засвоєння студентами конкретних знань і умінь. Виконання кожним студентом такого тесту оцінюється шляхом порівняння його індивідуального результату з об'єктивним еталоном (критерієм): переліком знань і умінь, яким мають оволодіти всі студенти внаслідок вивчення певної теми або предмету в цілому. Якщо результати тестування свідчать, що багато студентів не оволоділи певним матеріалом, то викладачеві необхідно ретельно проаналізувати процес навчання, виявити його слабкі місця, щоб внести корективи і ліквідувати недоліки. Водночас студент має можливість дізнатися, які знання і уміння він не засвоїв. Таким чином, критеріально-орієнтовані тести забезпечують діагностичний зворотний зв'язок, внаслідок чого вони мають більше практичне значення для викладача, ніж нормативно-орієнтовані.

Основними показниками, що характеризують тест, є валідність і надійність. Валідність – показник того, що тест дійсно оцінює знання і уміння, для перевірки яких він призначений. Якщо викладачі згодні з тим, що тест добре оцінює знання і уміння з певної теми, для якої він створений, то його можна вважати валідним. Валідність, визначена за допомогою узгодженої думки спеціалістів, часто називається змістовою або очевидною. Вона означає, що тест вимірює те, чого студентів навчали.

Валідність означає ймовірність одержання студентами однакових результатів за виконання тесту у різноманітних ситуаціях тестування, зокрема при оцінюванні різними експертами (викладачами). Тест вважається надійним, якщо різні викладачі однаково оцінюють його виконання студентом.

Вчені наголошують на необхідності використання дидактичних тест [4, 126 – 133]. Ці тести мають суттєві переваги над традиційними методами контролю успішності:

- вони дають можливість перевіряти засвоєння навчального матеріалу всіма студентами. При цьому застосовується однакова, заздалегідь розроблена шкала оцінок. Це значно підвищує об'єктивність і обґрунтованість оцінки порівняно з традиційними методами усного і письмового контролю. При створенні дидактичних тестів характер відповіді визначається в процесі підготовки тестового завдання;

- тести успішності потребують коротких відповідей, що дозволяє викладачеві за порівняно короткий час перевірити значно більший обсяг знань, ніж це можна зробити за допомогою звичайних усних або письмових завдань;

- крім того, оскільки правильні відповіді відомі ще до проведення тесту, то такі зовнішні чинники, як почерк або граматичні помилки, не впливають на оцінку. Виключається в цьому випадку й упереджене ставлення до студента. Характер відповіді на перші завдання не впливає на ставлення викладача до інших відповідей студента, оскільки відповіді однозначні і відомі заздалегідь. Те ж можна сказати й стосовно стандартів оцінки. Неузгодженість в оцінках, що ставляться різними викладачами, фактично зникає;

- тести дозволяють здійснювати регулярний і оперативний контроль за навчальною діяльністю, що спонукає студентів до систематичної підготовки з предмета;

- тести приваблюють студентів своєю незвичайністю і підвищують тим самим інтерес до навчання;

- систематичне застосування тестів, з одного боку, дає можливість видозмінити підсумкові форми контролю, зробивши в них основний акцент на уміння і навички, а також знання більш високого рівня, з іншого боку – наявність постійного рейтингу в кожного студента дозволяє підвищити об'єктивність підсумкового контролю, а в деяких випадках і зовсім відмовитися від нього.

Зрозуміло, що викладачі вищих навчальних закладів мають певні утруднення у їх розробці та правильному методичному застосуванні.

Опитування 78 викладачів англійської мови Житомирського державного університету імені Івана Франка засвідчило, що 93 % з них постійно використовують тести для контролю, 7 % – епізодично. Як правило, викладачі, які використовують тестовий контроль знань, працюють за авторськими, власноруч розробленими тестами, при цьому вони орієнтуються на стандартні тестові методики, що, як правило, передбачають закриті тести з 2 – 3 варіантами відповіді. Вважається, що об'єктивність оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців забезпечується тільки при дотриманні певних вимог. Так, роботу із складання тестового матеріалу доцільно виконувати у кілька етапів.

На першому – робиться структурування навчального матеріалу. Починаючи до складання тестів, потрібно з'ясувати, що означає знати предмет.

На другому – відбувається встановлення логічних зв'язків між елементами і складаються логіко-структурні схеми тем, розділів і предмета в цілому.

На третьому – готуються тестові завдання на основі логіко-структурних схем. У схемах відбираються такі елементи, знання яких можна перевірити за допомогою тестування.

На четвертому – обирається оптимальна форма тестових завдань.

На п'ятому – складається план тесту, розробляються стандартні бланки відповідей.

На шостому – відбувається перевірка тестів у різних типах аудиторій, різних груп учнів [2].

Після складених за зазначеною процедурою тестових завдань для моніторингу дійсного рівня навчальних досягнень студентів закономірно виникає питання оцінки відповідей. Загальноприйнятим кількісним критерієм оцінки є коефіцієнт засвоєння K_1 : відношення правильно виконаних операцій (m) до загальної кількості існуючих (n). Для оцінки успішності доцільно обрати таку шкалу: при $K_1=70$ – 80% – “задовільно”, при $K_1=81$ – 90 – “добре”, при $K_1=90$ – 100% – “відмінно”.

Як уже зазначалося, тестовий контроль має переваги перед іншими способами моніторингу знань, зокрема:

- упродовж досить обмеженого часу може бути перевірена якість знань у значної кількості студентів;

- можливий контроль знань, умінь, навичок по необхідному, заздалегідь запланованому рівні;

- на підготовчому етапі впровадження тестового контролю реальним є самоконтроль;

- знання оцінюються більш-менш об'єктивно [3, 66];

- увага учнів фіксується не на формуванні відповіді, а на осмисленні її сутності;

- створюються умови для постійного зворотного зв'язку між викладачем і студентом.

Проте тестовий контроль знань має й недоліки, які можна умовно розподілити на три групи.

I. Недоліки, які лежать в основі сутності контролю:

- ймовірність випадкового вибору правильної відповіді або здогадка про неї;

- можливість при застосуванні тестів закритого типу оцінити тільки кінцевий результат (правильно – неправильно), у той час як сам процес, що привів до цього, не розкривається.

II. Недоліки психологічного характеру: стандартизація мислення без урахування рівня розвитку особистості.

III. Недоліки, що ґрунтуються на організаційно-методичних показниках:

- велика затрата часу на складання необхідного “банку” тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу;

- необхідність високої кваліфікації викладачів та експертів, що розробляють тестові завдання.

Враховавши ці недоліки, можна досягти підвищення об'єктивності вимірювання навчальних досягнень майбутніх учителів-філологів.

Висновки. На завершення варто наголосити: тест як система завдань специфічної форми і відповідного змісту є науково обґрунтованим інструментом моніторингу знань, умінь і навичок студентів, допомагає здійснювати індивідуальний контроль результатів навчання кожного з них, мобільно керувати навчально-виховним процесом.

1. Мисечко О.Є. *Формування системи фахової підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (початок XX ст. – початок 1960-х рр.): монографія.* – Житомир: “Полісся”, 2008 – 528 с.

2. Малихін А.А. *Тести у навчальному процесі сучасної школи // Рідна школа.* – 2001. – №8. – С. 7–8.

3. Олейник Н.М. *Учебное пособие по спецкурсу “Тест как инструмент измерения уровней знаний и трудности заданий в современной технологии обучения”.* – Донецьк: ДонГУ, 1991. – 128 с.

4. *Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузьяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов.* – Вінниця: РВВ ВАТ “Віноблдрукерня”, 2001. – 200 с.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2013

Джерела мудрості

“Розум, поза сумнівом, перша умова для щастя”.

*Софокл
давньогрецький поет, драматург*

“Жити інколи має сенс чужим розумом, але прислухатися можна тільки до свого”.

*Свіфт Джонатан
англійський письменник, політик*

“Чесність розуму полягає в тому, щоб не відступати перед правдою. Мати сміливість шукати, судити і вирішувати самому. Мати сміливість самотійно мислити”.

*Роллан Ромен
французький письменник*

